

ÇOK ULUSLU şİRKETLER

Petrol-İř'in
rgtl olduğu
Çok uluslu şirketler

Genel Profil

řubat 2005

Çok uluslu şirketler ne kadar büyük?

Satış hacmi verileri ile değerlendirildiğinde;

- En büyük ilk 200 şirketin toplam satışları 1999 yılında dünya üretiminin %27,5'ini oluşturmaktadır.
- Ülke ekonomileri dahil, dünyada en büyük ilk 50 ekonominin içinde 14 tane çok uluslu şirket yer almaktadır.

(Anderson ve Cavanagh, 2000)

Ülke ekonomileri ile şirketlerin büyüklükleri üretilen katma değer cinsinden karşılaştırılırsa,

- En büyük çok uluslu şirket olan **ExxonMobil**'in Pakistan, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Nijerya'dan,
- **Shell**'in Ukrayna ve Libya'dan,
- **TotalFinaElf**'in Uruguay, Hırvatistan, Kazakistan ve Suriye'den daha büyük olduğu görülmektedir.

Hangi sektörlerde uluslararasılaşma* daha güçlü bir eğilim?

Medya %85,4

Makine-Teçhizat %75,4

Petrol %70,8

İlaç %61,8

Kimya %63,4

- * UNCTAD'ın hesapladığı uluslararasılık endeksi; yurtdışı aktiflerin toplam aktiflere, yurtdışı satışların toplam satışlara ve yurtdışı istihdamın toplam istihdama oranının aritmetik ortalamasına göre hesaplanmaktadır.

Petrol-İş'in örgütlü olduğu çok uluslu şirketler-I

	Ticari Ünvan	Bağlı olunan çok uluslu şirket	Ülke
1	LEVER-ELİDA TEMİZLİK VE KİŞİSEL BAKIM ÜRÜNLERİ SAN. VE TİC. A.Ş.	UNILEVER	İNGİLTERE-HOLLANDA
2	BASF TÜRK KİMYA SANAYİ A.Ş.	BASF AG	ALMANYA
3	NOVARTİS SAĞLIK GIDA VE TARIM ÜRÜNLERİ SAN. VE TİC. A.Ş.	NOVARTIS	İSVİÇRE
4	BAYER İLAÇ FABRİKALARI A.Ş.- BAYER TÜRK KİMYA SANAYİ LTD. ŞTİ.	BAYER AG	ALMANYA
5	ROCHE MÜSTAHZARLARI SANAYİ A.Ş.	ROCHE GROUP	İSVİÇRE
6	ATAŞ ANADOLU TASFİYEHANESİ A.Ş.	BP/SHELL	İNGİLTERE/HOLLANDA
7	ÇEKİSAN DEPOLAMA HİZMETLERİ LTD. ŞTİ.	BP/SHELL/ EXXONMOBİL	İNGİLTERE/HOLLANDA/ ABD

Petrol-İş'in örgütlü olduğu çok uluslu şirketler-II

	Ticari Ünvan	Bağlı olunan çok uluslu şirket	Ülke
8	SWEDISH MATCH KAV KİBRİT ÇAKMAK ENDÜSTRİSİ A.Ş.	SWEDISH MATCH	İSVEÇ
9	RECKITT BENCKİSER TEMİZLİK MALZEMESİ SANAYİ VE TİCARET A.Ş.	RECKITT-BENCKISER	İNGİLTERE
10	TETRA PAK A.Ş.	TETRA PAK	İSVEÇ
11	N.V. TURKSE-PERENCO	PERENCO	FRANSA
12	SAI AUTOMOTIVE POLİFLEKS SANAYİ VE TİC A.Ş.	FAURECIA	FRANSA
13	ARILI PLASTİK SANAYİ A.Ş.	PIPELIFE	AVUSTURYA-BELÇİKA
14	JOTUN TOZ BOYA ÜRETİM SANAYİ A.Ş.	JOTUN	NORVEÇ
15	PETROLEUM EXPLORATION MEDITERRANEAN INC.	DORCHESTER MINERALS, GP	ABD

UNILEVER (İngiltere-Hollanda)

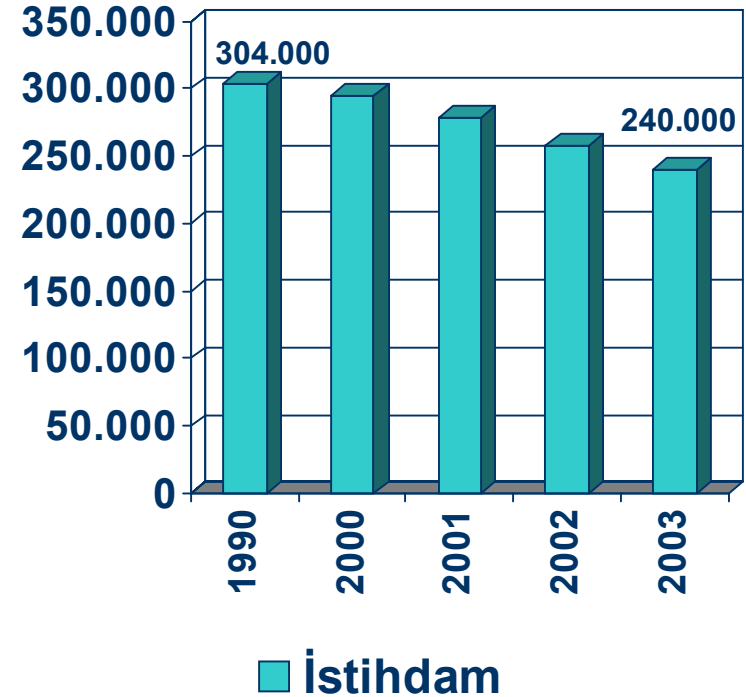

Faaliyet Alanları: (Satış cirosu, % pay)

- Gıda (%56)
- Kişisel Temizlik Ürünleri (%26)
- Ev Temizlik Ürünleri (%17)
- Diğer (%1)

Faaliyetlerin Coğrafi Dağılımı:

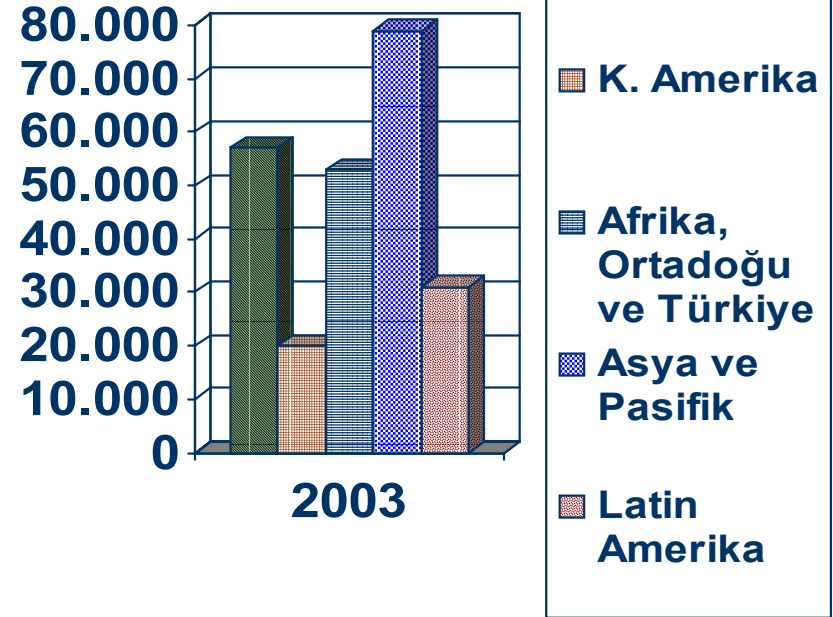
- Avrupa (%43)
- Kuzey Amerika (%23)
- Afrika, Ortadoğu ve Türkiye (%8)
- Asya ve Pasifik (%16)
- Latin Amerika (%10)

UNILEVER (İngiltere-Hollanda)

- Unilever'in Asya ve Pasifik bölgesindeki istihdamı 79 bin kişidir.
- Bu bölgeden sonra şirketin en fazla istihdamı Avrupa'da yer almaktadır.
- Şirketin, **Türkiye**'nin de içinde bulunduğu Afrika, Ortadoğu ve Türkiye bölgesindeki istihdamı ise 53 bin kişi düzeyindedir.

BASF AG (Almanya)

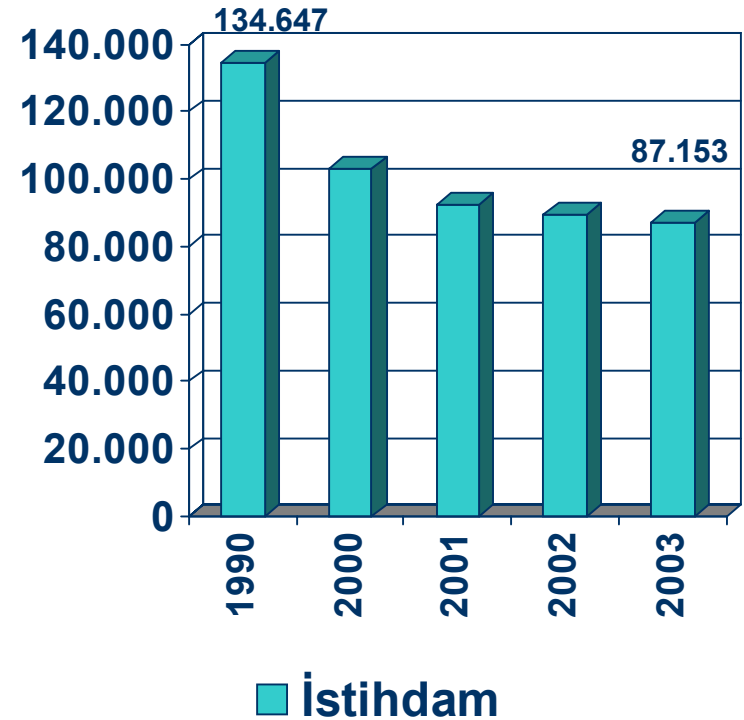

Faaliyet Alanları: (Satış cirosu, % pay)

- Kimyasal Maddeler (%17)
- Plastikler (%26)
- Özel Kimyasallar (%23)
- Tarım Ürünleri ve Gıda (%15)
- Petrol ve Gaz (%15)
- Diğer (%4)

Faaliyetlerin Coğrafi Dağılımı:

- Avrupa (%57) [Almanya (%21)]
- Kuzey Amerika (NAFTA) (%22)
- Latin Amerika (%5)
- Afrika, Asya ve Pasifik (%16)

NOVARTIS (İsviçre)

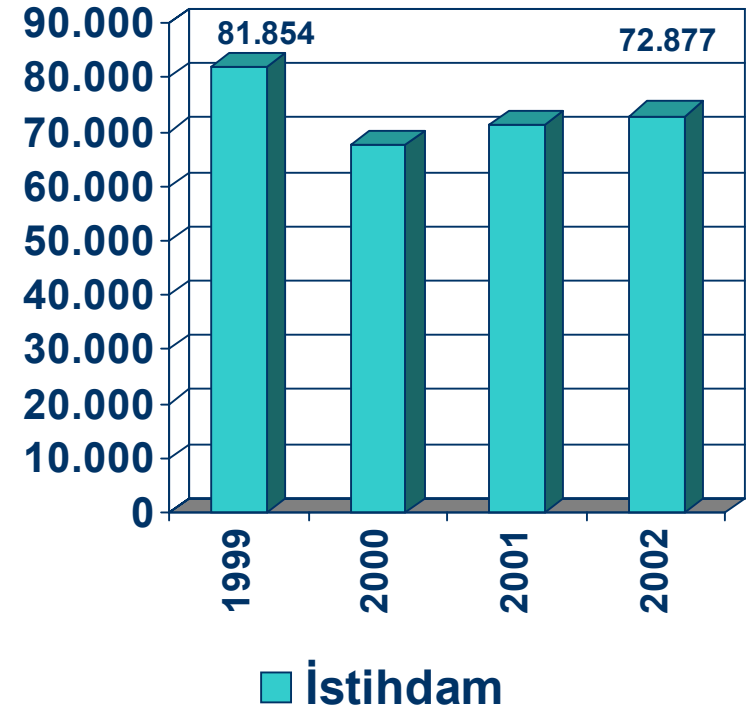

Faaliyet Alanları: (Satış cirosu, % pay)

- İlaç (%65)
- Tüketici Sağlık Ürünleri (%35)
(Veteriner İlaçları, Gıda, Lens&Optik)

Faaliyetlerin Coğrafi Dağılımı:

- ABD (%43)
- Kanada ve Latin Amerika (%7)
- Avrupa (%33)
- Afrika, Asya ve Avustralya (%17)

BAYER AG (Almanya)

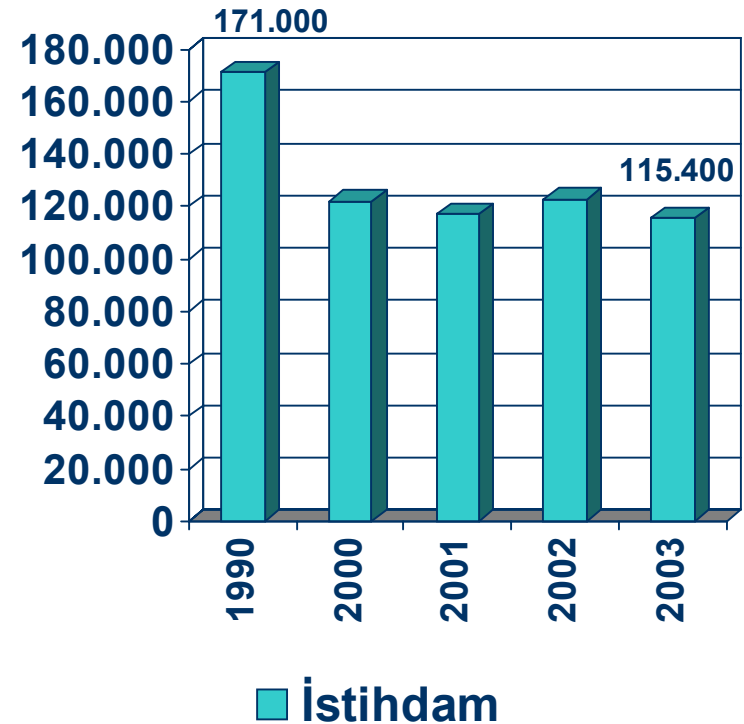

Faaliyet Alanları: (Satış cirosu, % pay)

- İlaçlar ve Sağlık Ürünleri (%32)
- Tohum (%21)
- Plastik, Kauçuk, Poliüretan (%35)
- Kimyasallar (%12)

Faaliyetlerin Coğrafi Dağılımı:

- Avrupa (%43)
- Kuzey Amerika (%30)
- Asya ve Pasifik (%16)
- Latin Amerika, Afrika, Ortadoğu (%11)

ROCHE GROUP (İsviçre)

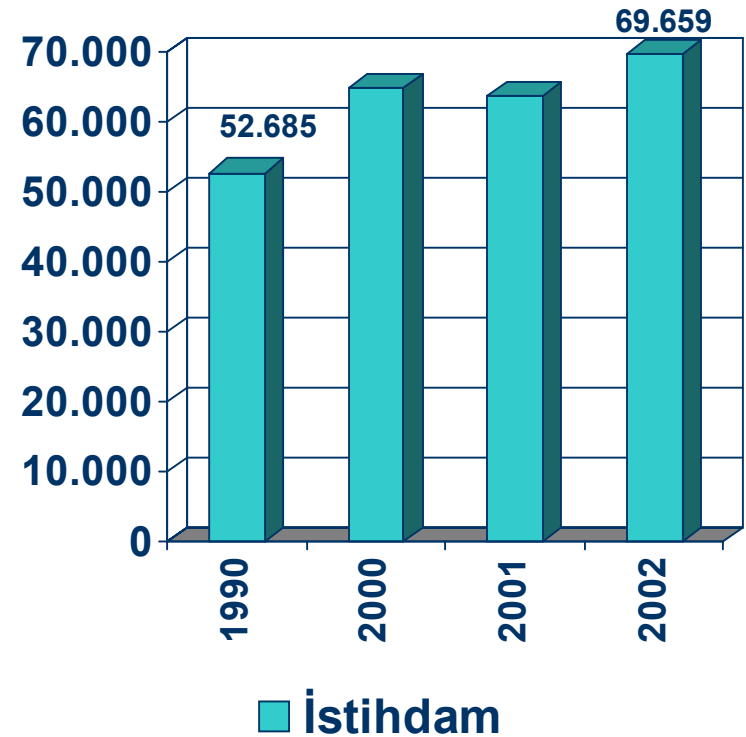

Faaliyet Alanları: (Satış cirosu, % pay)

- İlaçlar (%69)
- Tanı ilaçları (%24)
- Vitaminler ve Özel Kimyasallar (%7)

Faaliyetlerin Coğrafi Dağılımı:

- Avrupa (%38)
- K. Amerika (%35)
- Latin Amerika (%6)
- Asya (%18)
- Diğer (%3)

ROCHE GROUP (İsviçre)

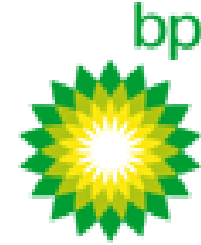
Faaliyet Alanına Göre Çalışan Sayısı:

- İlaçlar 46.625 (%71)
- Tanı İlaçları 18.302 (%28)
- Vitaminler ve Özel Kimyasallar 430 (%1)

Bölgelere Göre Çalışan Sayısı:

- Avrupa 29.416 (%45)
- K. Amerika 18.439 (%28)
- Latin Amerika 5.443 (%8)
- Asya 10.482 (%16)
- Diğer 1.577 (%3)

BP (İngiltere)

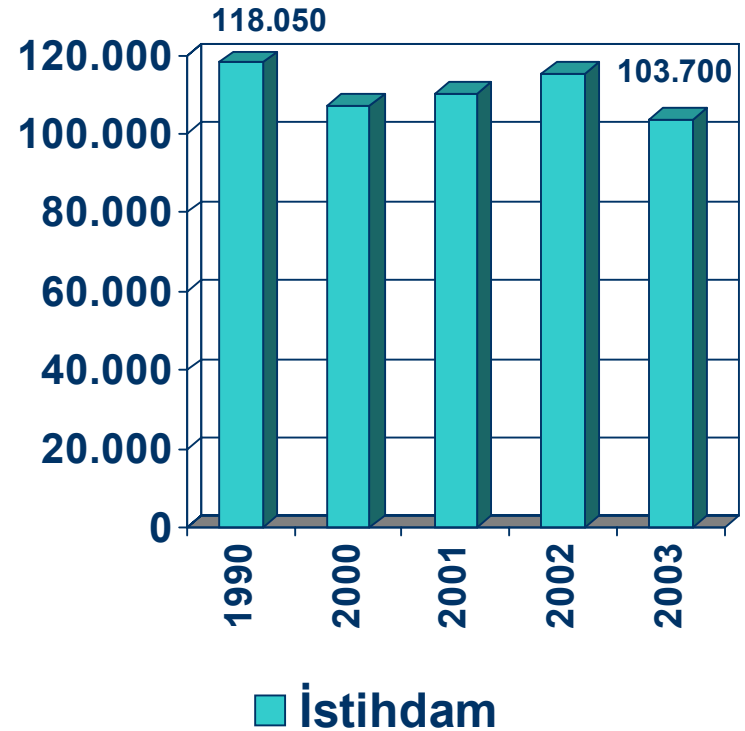
Faaliyet Alanları: (Satış cirosu, % pay)

- Petrol Arama ve Üretim (%12)
- Gaz, Enerji ve Yenilenebilir Kaynaklar (%25)
- Rafineri ve Pazarlama (Dağıtım) (%57)
- Petrokimyasallar (%6)

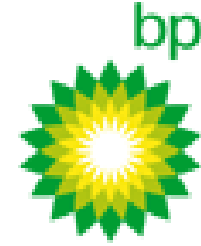
Faaliyetlerin Coğrafi Dağılımı:

- İngiltere (%21)
- Avrupa* (%19)
- ABD (%41)
- Diğer (%19)

* İngiltere dışındaki Avrupa ülkeleri

BP (İngiltere)

2003 Yılında Şirketin İstihdamının Faaliyete ve Bölgelere Göre Dağılımı

Faaliyet	İstihdam	% pay
Arama ve Üretim	15.530	15
Gaz, Enerji ve Yenilenebilir Kay.	3.550	3
Rafineri ve Dağıtım	39.200	38
Petrokimyasallar	15.950	15
Diğer	2.700	3
Hizmet Personeli	26.950	26
Toplam	103.700	100

Bölge	İstihdam	% pay
İngiltere	17.050	16
Avrupa	25.250	24
ABD	39.100	38
Diğer	22.300	22
Toplam	103.700	100

SHELL (İngiltere-Hollanda)

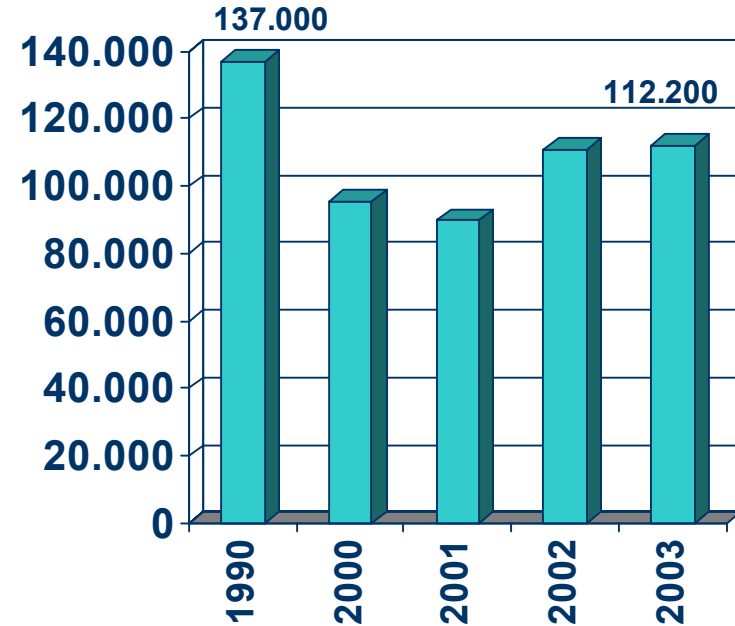

Faaliyet Alanları: (Kâr, milyar \$)

- Arama ve Üretim 9,1
- Gaz ve Enerji 2,3
- Petrol Ürünleri 2,9
- Kimyasallar -0,2
- Diğer -0,2

Faaliyetlere Göre İstihdam:

- Arama ve Üretim 17.100 (%15)
- Gaz ve Enerji 2.100 (%2)
- Petrol Ürünleri 81.600 (%73)
- Kimyasallar 8.600 (%8)
- Diğer 2.800 (%2)

■ İstihdam

Shell, bugün dünyada 145'ten fazla ülkede faaliyet göstermektedir. Şirket, Türkiye'de yaygın bir pazarlama ağına sahiptir ve arama ve üretim faaliyetlerinde de bulunmaktadır.

Petrol-İş Araştırma

EXXONMOBİL (ABD)

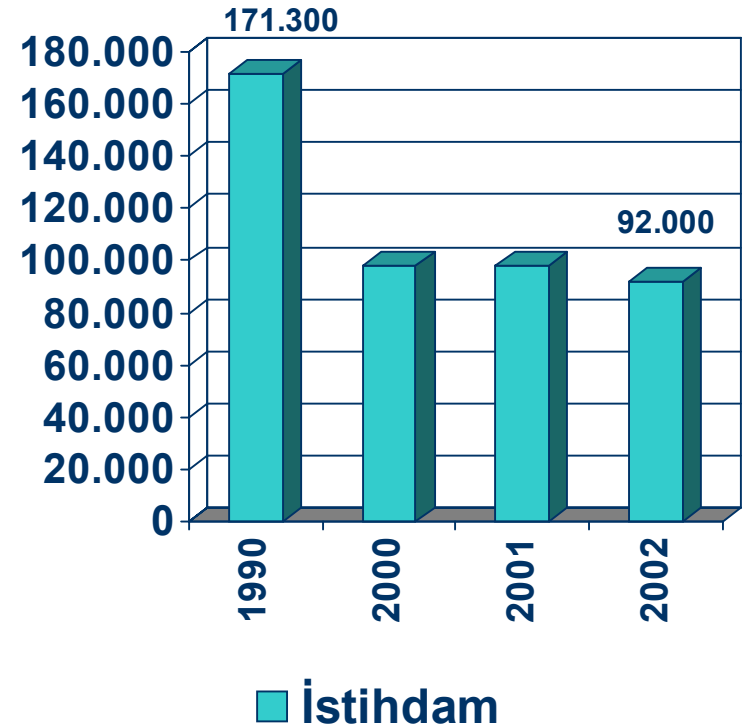
ExxonMobil

Faaliyet Alanları: (Kazanç*, % pay)

- Yer üstü faaliyetler (%69)
- Yer altı faaliyetleri (%16)
- Kimyasallar (%7)

* Vergi sonrası

ExxonMobil, 2003 yılında elde ettiği 22 trilyon dolarlık kazancının %74'ünü sınır aşırı faaliyetlerinden elde etmektedir.

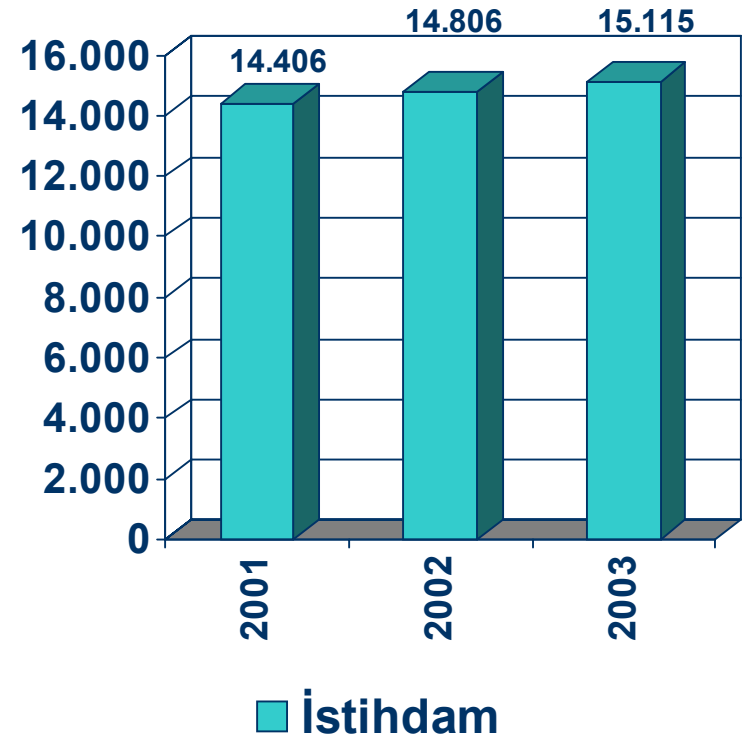
SWEDISH MATCH (İsveç)

Ürünler: (Satış cirosu, % pay)

- Enfiye (%23)
- Puro (%23)
- Çiğneme Tütün (%9)
- Pipo Tütünü (%7)
- Çakmak (%4)
- Kibrit (%11)

Ürün bazında Çalışan Sayısı:

- Enfiye 908 (%6)
- Puro 7.148 (%47)
- Çiğneme Tütün 346 (%2)
- Pipo Tütünü 553 (%4)
- Çakmak 470 (%3)
- Kibrit 5.388 (%36)

SWEDISH MATCH (İsveç)

Şirketin 2003 Yılında İstihdamı ve Üretiminin Ülkelere Göre Dağılımı

	İstihdam	Üretim Birimleri
Enfiye	908	İsveç, ABD, Güney Afrika
Puro	7.148	Belçika, Dominik Cum., Endonezya, Honduras, ABD, Almanya
Çiğneme Tütün	346	ABD
Pipo Tütünü	553	ABD, Güney Afrika
Çakmak	470	Hollanda, Filipinler, Brezilya
Kibrit	5.388	Türkiye, Brezilya, Bulgaristan, Hindistan, Endonezya, Çin, İspanya, İsveç, Macaristan

RECKITT-BENCKISER (İngiltere) **RECKITT BENCKISER**

Faaliyet Alanları: (Net Gelir, % pay)

Ev ve Kişisel Sağlık ve Temizlik Ürünleri (%95)

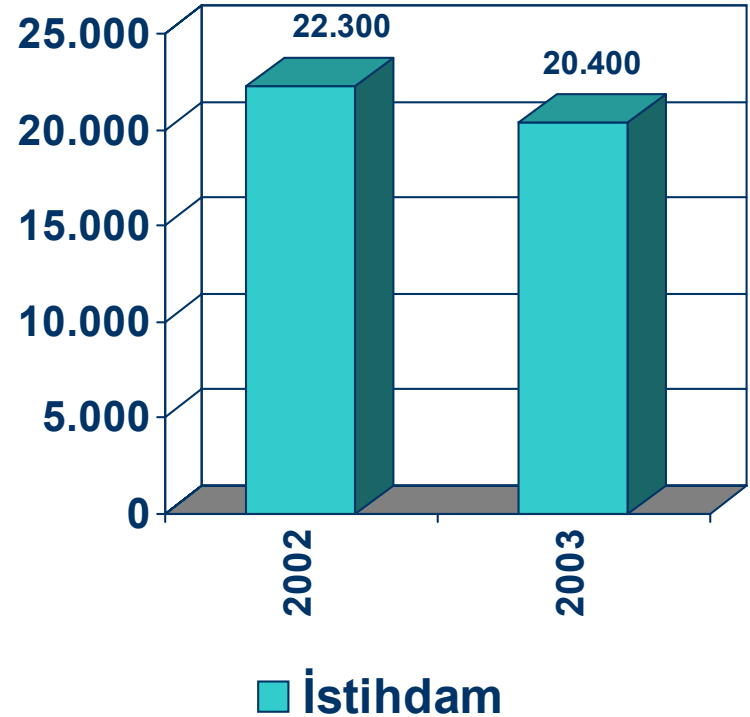
- Sanayi deterjanı (%27)
- Yüzey Aktif Maddeler (%20)
- Bulaşık Makinesi Deterjanı (%14)
- Ev Temizlik Ürünleri (%15)
- Kişisel Sağlık ve Temizlik Ürünleri (%15)
- Diğer (%4)

Gıda (%5)

Faaliyetlerin Coğrafi Dağılımı:

- Batı Avrupa (%46)
- K. Amerika (%27)
- Latin Amerika (%4)
- Asya Pasifik (%12)
- Diğer (%10)

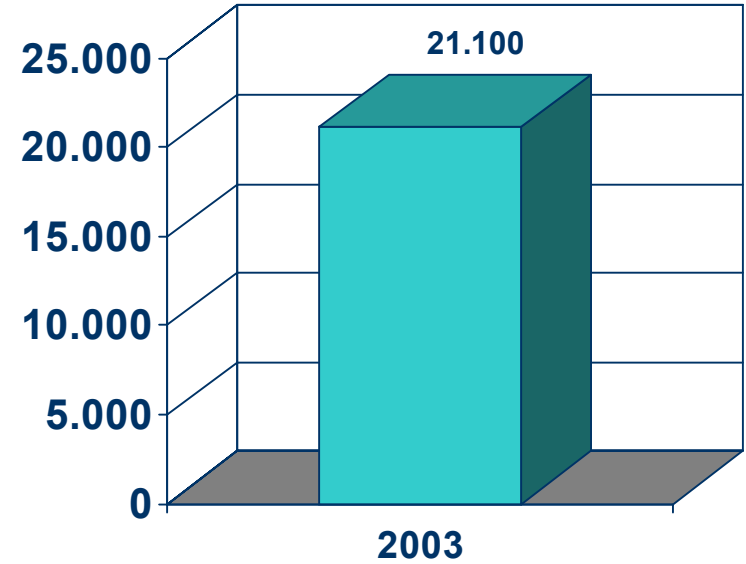
Şirket, 60 farklı ülkede faaliyetlerini sürdürmektedir.

TETRA PAK (İsveç)

- Şirket, gıda ambalaj ve paket üretimi yapmaktadır.
- Şirket, ürünlerini dünyada 165 ayrı ülkeye pazarlamaktadır.
- Şirketin tüm dünyada, 80 üretim, 58 pazarlama şirketi bulunmaktadır.
- Şirket ayrıca, 47 satış ofisi, 20 ar-ge merkezi ve 59 hizmet birimine sahiptir.

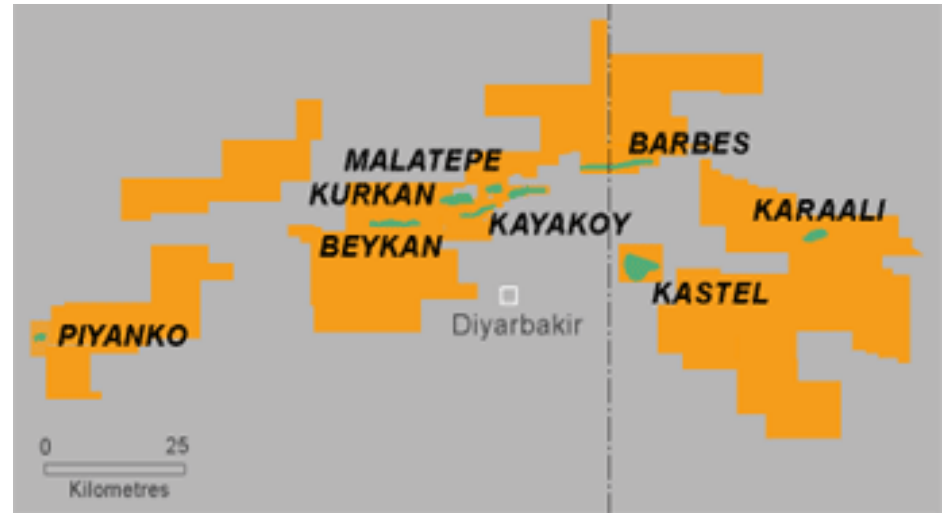
■ İstihdam

PERENCO (Fransa)

- İşletme petrol arama ve üretimi yapmaktadır.
- Şirket, Gabon, Kolombiya, Kamerun, **Türkiye**, Tunus, Venezüella, Guatemala, Ekvator, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Kongo Cumhuriyeti, Eritre, ABD ve İngiltere’de faaliyetlerini sürdürmektedir.
- Perenco, Türkiye’de 5 farklı mevkide üretim faaliyeti yapmaktadır. 2 mevkide ise TPAO ile ortak olarak çalışmaktadır.

Türkiye’de Faaliyet Gösterilen Bölge

FAURECIA (Fransa)

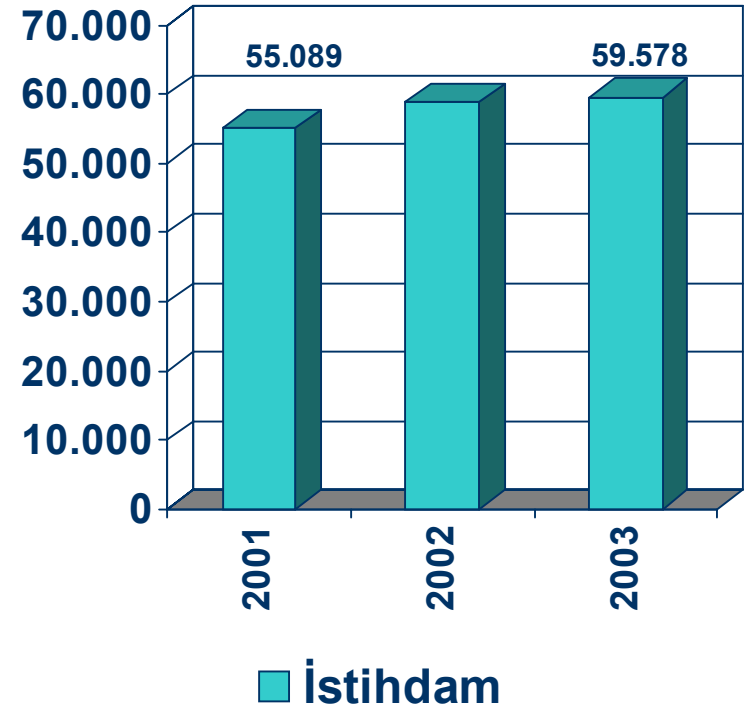
faurecia

Şirket, otomobil aksamaları üretmektedir.

Satışların Coğrafi Dağılımı: (% pay)

- Fransa (%34)
- Almanya (%24)
- K. Amerika (%11)
- L. Amerika (%3)
- Diğer Avrupa Ülkeleri (%27)
- Diğer (%1)

Şirket tüm dünyada 27 farklı ülkede faaliyetlerini sürdürmektedir.

PIPELIFE (Avusturya-Belçika)

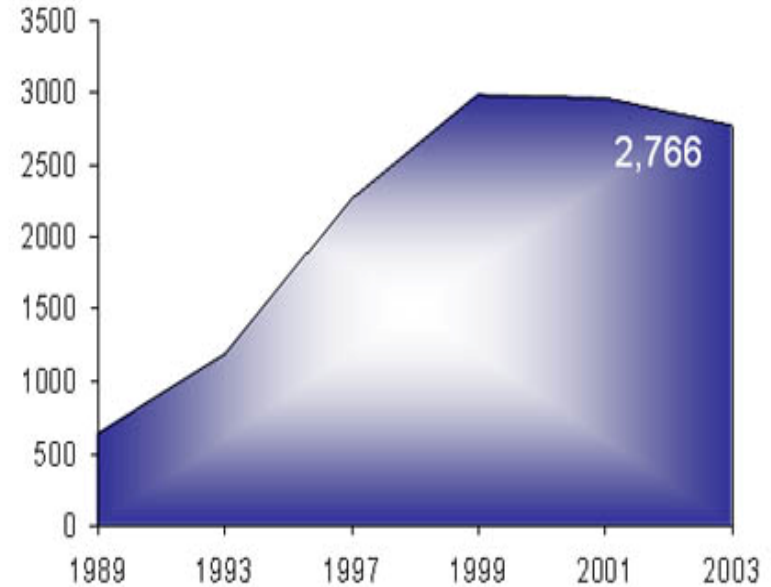
- Şirket, plastik boru üretimi yapmaktadır.
- 26 ayrı ülkede faaliyetlerini sürdüren şirketin, 31 tane üretim birimi bulunmaktadır.

Satışların Coğrafi Dağılımı: (% pay)

- Doğu Avrupa (%32,5)
- Batı Avrupa (%31,3)
- Kuzey Avrupa (%24,1)
- ABD (%7,3)
- Asya (%4,8)

İstihdam

(Yıl sonu itibariyle)

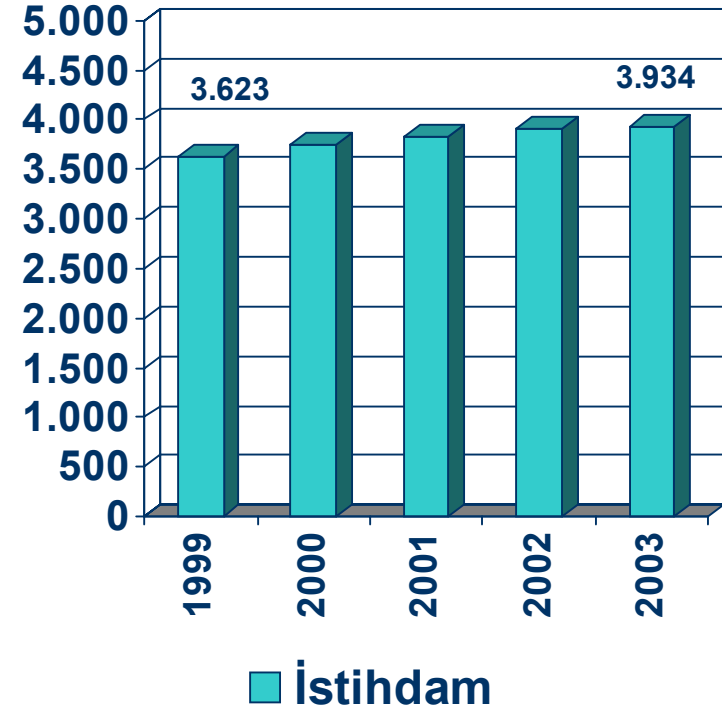

JOTUN (Norveç)

- Şirket, her türlü boya üretimi yapmaktadır.
- Şirket, **Türkiye** dahil 17 Avrupa, 6 Ortadoğu ve 7 Uzak Asya ülkesinde faaliyetlerini sürdürmektedir. Ayrıca bu bölgelerin dışında, Avustralya, Brezilya, ABD, Yeni Zelanda, Güney Afrika ve Güney Kore şirketin faaliyet gösterdiği diğer ülkelerdir.

DORCHESTER MINERALS (ABD)

- Şirket, petrol arama ve üretim faaliyeti yapmaktadır.
- Şirketin, ABD'de 25 ayrı eyalette faaliyetini sürdürdüğü bilinmektedir.
- Şirketin **Türkiye**'de Petroleum Exploration Mediterranean Inc. adıyla, Van Petrol Bölgesinde 8 Adet, Hatay Petrol Bölgesinde 2 Adet Arama Ruhsatnamesi bulunmaktadır.

Kaynaklar:

- World Investment Reports 1991-2004, UNCTAD.
- Programme on Transnational Corporations, UNCTAD.
- Anderson Sarah and John Cavanagh (2000), “Top 200: The Rise of Corporate Global Power”, Washington D.C.: Institute for Policy Studies.
- Şirketlerin 2003 ve 2004 yılları Faaliyet Raporları.